

Kiwiini'o Paul Kaaritan

Timothy Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Timothy uruu pa'ina'o daonaiora, umashaapan Lystra ia'o. Uruu'o zii uabatan dono Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u, tuukii umishidanuzu. Uruu idi uzaamatan Jesus panaobanaa nii.

Aizii itamautan ida'a Paul makon Lystra iti, uru'u naa una'akan Timothy patuma, utominapa kizi u'idi'iki pakowaadapan dau'u Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u. Uruu idi Timothy chi'ikapan ipai wiizai kawana'ati ukaminka'uupan naa Paul kowaadapan Kaimana'o Kuwai Jesus dau'u. Atii kotua'iki ukaudinan utuma.

Uruu dauna'an Paul wa'akan naa Timothy Ephesus ii, utominapa-kida kizi'i naa mishidainao na'ii. Uruu dono pa'ina'o zii Timothy. Upu'u mazan udaru'o kaudin-kizai taa-ka'o u'ati. Uruu idi na'ia'a naa ukaudinan Ephesus ii.

Ukaudinan dono'o naa na'ii, Paul saadan pakaaritan u'ati, uma'ozakada-kinaa nii unyukunuu, kaiman kizi na'iki ma'ozaka kizi usha'apatan pakaudin-kizi. Na'iki ukakinaowan kapam uruu, uaitapa kizi na'apam nii pana'akapan wuru'u pakaudin-kiziz. Tuukii uaipan Timothy kakinaowan pidannao na'ii, wunao aia'a tominapa-kidainaoz pidannao pana'iti karikaonan.

Na'iki ukowaada-kida kapam pakaaritan ida'a, sha'apa'oram pidannao uaipan zaamata-ka'o kazowautapainao nii mishidainao. Na'iki ukakinaowan kapam Timothy, uaipan umashaapan kaiman, kadoronaa. Na'iki ukowaadan u'ati na'apam nii utominapa-kidan mishidainao. Ukowaada kizi i'ati na'apam mishidainao aiapa-ka'o imashaapan. Imashaapa kizi kaiman, karikaonan kizi kapam ikaminka'utan pairibannao.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi	1:1-2
Kazowautapainao na'iki kaudinainao choochi ii	1:3—3:16
Kakinaorii Timothy ati'o	4:1—6:21

1 ¹Di'oraz kaarita õgaru Paul, Christ Jesus apostlen di'iki'o. Tominkaru wakazannaatapiki aipan ati'o ðapostle-tinan na'iki Christ Jesus aipan ati'o, uruu wazaudapaniaz wa'atin. ²Aizii õsaadan wuru'u di'oraz kaarita'a pugaru Timothy ati'o, õdani kawanu'oraz manawun õtaapan, pumishidan idi Christ. Marii Tominkaru waDaru na'iki Christ Jesus wanaobanaa kamunanun pu'ati, na'iki ukamunan-kida kizi pugaru, na'iki utaa kizi punyukunuu kaiman-kinaa nii.

Timothy kakinao-kaomariidamiki pidannao ai

³Õsaadan kaarita õaipan idi puna'ian Ephesus ii, na'apa õkiauzon kawana'ati pu'ati kiwiin, tawuru dono'o õmakopaanan dono'oraz Macedonia iti. Kaina'a pabi'i kida pidannao na'ii, tominapa-kidainao pidannao Tominkaru paradan dau'u, mazan aonaa sakitapa'o mani wuru'u itominapa-kidanuz ãdyau. Õaiapa pudyuudan ãsookadan wuru'u pana'apainapanuz. ⁴Na'iki pudyuuda'a naa ãmarina'atan wuru'u ãkowaadapanuz kotuainaonao kuwaa kida, wuru'u madiwautapa-ka'oraz naa karikaonan, na'iki marina'a naa ãsookadan padi'itapan na'iki pasaadapan padokozu-daunnao uu kida. Ipai wuru'u sha'apaapakariwai kidaz aimakaan na'apa, toma'o karikaonan to'orataakakaru na'iki kashadaaka-karu. Soo Christ mishida-kaomariidamiki

pa'an pidan aitapan pasha'apatana aimakaan Tominkaru aipan kawana'ati. ⁵Õsaadan kaikapa'a, õaipan idi ãkamarainapanun manawun, kaimana'o nyukunui di'iki, na'iki kaimana'o di'itinapa-karu di'iki na'iki mishi'o mishida-karu di'iki. ⁶Pabi'i kida pidannao aonaa ãsha'apatinan wuru kawana'ati'i kakinaorii kidaz. Una'apan idi'inaa ãpozawatan tuukii, ãmashaapan soo padakoopaakan dau'u, na'iki pakashadaakapan dau'u. ⁷Mishi tuukii ãaipan patominapa-kidan pidannao, Moses kakinaori dau'u. Na'iki ma'ozaka ãkakuwaapan pidannao ati aitapa'o kawan. Mazan upu'u aonaa ãaitapan na'apa'oram dau'u wuru'u pakadakotinanuz, oo patominapa-kidanuz pidannao.

⁸Ipai waunao, waaitapa kaimana'o wuru'u Moses kakinaori kidaz, ukaiwaa-kaomariidamiki mazan sakitapa. ⁹Mazan waaitapa wuru'u Moses kakinaori taa-kaomariidamiki aonaa kaimanainao pidannao ati'o mani. Mazan utaa-kaomariidamiki oiainao ati'o, wuru'u dikintapainao kakinaorii kida, na'iki sha'apaapauzonao ati dikauda kida'o manawun aimakaan, na'iki mamishida-kainao na'iki dikintapainao Tominkaru. Na'iki wunao ati'i, aona'oraz ãaitapan Tominkaru, aona'oraz ãkarodapan paparadan Tominkaru dau'an. Na'iki wunao ati'i, zowiauzonao kidaz padarunao, padaronao na'iki ba'oran pidannao kida. ¹⁰Na'iki wunao ati'i, mashaapainao kidaz kana'apan mamazidaaka-daun. Na'iki wunao ati'i, mashaapainao

1Tim

ba'oran daiaro tuma oo ba'oran daiaru tuma pamazidan pu'a'a naa. Na'iki wunao ati'i kiaapainouuz pamin-daonaioran, na'iki kiaapai-naouuz pamin-zunan. Na'iki wunao ati'i koidapauzonao kidaz pidan-nao pasellian nii. Na'iki wunao ati'i mariidinauzonao na'iki tomapauzonao kidaz karikaonan parada-karu. "Mishi'o waparadan" ikian pamariidinan pu'u. Na'iki wunao ati'i dikintapainouuz kaimana'o parada-karu Tominkaru di'iki'oraz. ¹¹ Ipai wuru'u kakinaoriiz, Kaimana'o Kuwai kawana'ati'o wuru'u. Na'iki oġaru dyuuda-kariwai kowaadapa'o nii ipai wuru'u konaunam kida'oraz manawun kuwai, kaimana'o na'iki umanawunu'o Tominkaru di'iki kida'oraz.

Tominkaru tukapa-kidan pakamunanun Paul ati

¹² Tuukii manawun oġonaukii-kidan Christ Jesus wanaobanaaz, utaan idi oġnyukunuu ma'ozakakinaa nii, oġsha'apata-kinaa nii ipai wuru'u oġkaudin-kizi kidaz. Na'iki tuukii oġkonaukii-kidanuzu, utukapan idi oġgaru kaimana'o pidan kawan, na'iki uzaamatan idi oġgaru kaudina'o nii pa'ati. ¹³ Uaitapan pu'u padamata oġdakoo-pan paugaru, na'iki oġantamikitan pu'u padamata uruu tuukii, na'iki uaitapan pu'u padamata oġsha'apantan iriba dikauda kida'o aimakaan, oġkaziwaa-kinaa nii uruu. Mazan Tominkaru kamunan-kida zii kowas oġgaru, usha'apanum kau'an na'apain aona'o zii oġmishidan

Christ. Na'iki wuru'u oġpataka'utanutuz mishidainao, aonaa oġaitapan u'oi'an. Oġ'itiiman kaimana'o nii wuru'u oġsha'apaapaniaz. ¹⁴ Mazan wanaobanaa Christ Jesus, tuukii utukapa-kidan pakaimanan oġ'ati. Atii, utaa zii oġnyukunuu iti mishidakaru, na'iki marainpaaka-kinai, wuru'u taa-kariwaiz ipai waunao ati, zaamatanpainaouuz Christ Jesus di'iti.

¹⁵ Aizii di'oraz kuwai mishi'o wuru'u na'iki turuu umishida-ka: Christ Jesus kaawan imi'i baara ati, ukazannaata'anan oiainao. Na'iki oġgaru udawun iti manawun oġ'oi'an ipai ba'oran oiainao ai. ¹⁶ Mazan Tominkaru kamunan-kida zii oġgaru, usha'apanum kau'an uaipan idi Christ Jesus kaiwaan oġgaru oia'oraz pidan, utukapa-kida-kinaa nii mishi pakaimanan. Aonaa usha'apatan oġgaru, oġ'oi'an pu'u padamata udawun iti manawun, na'iki utominapa-kida-kinaa nii ba'orainao diina'iti'i. Īaitapa kizi, na'iki ĩmishida kizi, turuu kapam ukazannaatan ĩdyaun ĩ'oi'an ai, ĩmashaapa kizi utuma karikaonan.

¹⁷ Aizii oġkian King dau'an, karikaonanu'oraz unaobanai-tinpan, na'iki aona'oraz umawakauzon, na'iki aona'oraz utukapauzokao, soo uruu bauda'apa mishi'o Tominkaru. Marii wataapan uruu umanawunu'o nii, na'iki marii kari-kaonan kizi wakonaukiitin-kidan umanawunun. Amen.

¹⁸ Timothy oġdani, wuru'u oġdyuudanuz pusha'apatinan kaikapa'a, parada-karu kawana'ati'o,

tawuru'u Tominkaru dyuudauzo-niaz papidanannao kowaadan. Īkowaadan dono'oraz kanoma'o nii pukaudin-kizi nii. Uruu kawana'ati'ora'a naa aizii, wuru'u ōdyuudanuz pugaru. Ukau'an pumishida na'iki pukaiwaa wuru'u parada-karu kidaz, punyukunuu ma'ozaka-kinnaa nii, ma'ozaka kizi puna'akan Tominkaru paradan. ¹⁹Pakawan putaapa wuru'u pumishidanuz, na'iki pakawan puda'an wuru'u kaiman kida'oraz pudl'itinpaazon. Kaina'a ba'orainao, aonaa ĩtaapan pakawan wuru'u pamishidauzonuz, na'iki aonaa ĩda'anan wuru'u kaiman kida'oraz padi'itapaniaz. Uruu idi ĩwaotan, aona'a naa ĩaitapan kanom pamishida, ĩnyukunuu pana'iti'i naa karikaonan. ²⁰Kaina'a pidannao na'apa'o idi'o ĩwaotan kapam, Hymenaeus na'iki Alexander. Uruu idi ōmuuda'aka'a naa ĩdyaun Satan ati, marii kizi'i naa uantamikitan ĩdyaun. Uruu shoman na'apa'o ida'an ĩaitapinan, aonaa kizi powa'a ĩdakoopan Tominkaru.

Na'apam mishidainao toriĩpan

2 ¹Aizii kiwiitapa ōkia'azon mishidainao ati, tuukii manawun ōaipan utoriinapa-kidan ipai pidannao Tominkaru ati. Ukowaada na'iki upishaa ipai aimaakan Tominkaru ati, ukamunan kizi ĩ'ati. Na'iki “Kaiman manawun pugaru,” ukii Tominkaru ati, ipai aimaakan

dau'an na'iki pidannao dau'an. ²Na'iki utoriinapa kapam king-tinpainao dau'an, na'iki ipai ba'oran naobanai-tinpainao dau'an. Utorinapa wamashaapa kizi kaiman, aonaa kizi wanyukunuu kasharutapa-kaao, na'iki mashaa kizi kapam wataapan wanyukunuu. Wamishida kizi na'iki wamashaapa kizi soo Tominkaru ati, watukapa-kida kizi uruu ida'an mishi waikodan kaimana'o mashaapa-karu. ³Kaimana'o wuru'u toriinapa-karuz kaikapa'a, tuukii Tominkaru, wakazannaatapiki naubaan na'apa'o toriinapa-karu. ⁴Uruu aipa'o ipai pidannao kazannaatinan pa'oiian ai. Na'iki ĩaitapa kizi ipai wuru'u parada-karu kidaz, mishi'oraz manawun. ⁵Mishi kaina'a bouda'apa Tominkaru, na'iki kaina'a bouda'apa pidan ida'an wakaimanaakan Tominkaru tuma, aonaa kanom ba'oran ida'an mani, soo bouda'apa daonaiora Christ Jesus ida'an. ⁶Uruu taaina'oraz ipai, ipai pidannao wadaun nii, ukazannaata'azon idi ĩdyaun pa'oiian ai. Tominkaru aitanii kamoo kawana'ati'o wuru'u Jesus taainanuz naa, utukapa-kidakinnaa nii mishi'o wuru'u Tominkaru aipanuz ipai pidannao kazannaatinan pa'oiian ai. ⁷Uruu idi'o wuru'u ōzaamata-kaaoz, na'iki ōdyuudakaaoz kowaadapa'o nii na'iki tominapa-kida'o nii Gentilenao,^a wuru dau'a'a mishi'oraz kuwai. Tominkaru kazannaata'azoonuz

1Tim

^a 2:7 *Gentilenao*: pidannao pana'a'o Jewnao ai. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinnao di'ii.

ipai pidannao. Mishi'o kaiwuru'u òkuwaaz, aonaa òmariidapan mani karikaonan unao.

⁸Ipai choochiapa-karu kawa-na'ati, tuukii òaipan daonaioranao, wuru'u taa'oraz manawun mishi panyukunuu Tominkaru ati, òaipan ìtoriinpan panyukunuu kaimana'o di'iki. Aonaa pato'orainpan bii'i mani, na'iki aonaa pakashadaakapan bii'i mani. ⁹Na'iki òaipan kapam zunnao aitapan na'apam pakaiwadinpan kaiman. Aonaa kizi ìkonaunamadan padizo, oo ìtinokan padizo na'apam karikaonan pakonaunamadin-kinnaa nii. Aonaa kizi ìtadinpan pakaiwadapan ida'an kashoro, zaanobai, na'iki ishитайnii, toma-kariwai kidaz gold idi. Na'iki aonaa kizi ìkaiwadan kamicha konaunamaa-kariwai sodi kida, na'iki kawinipinaa kida'oraz manawun. ¹⁰Mazan ìtukapa-kida kizi pa'an kaiman kida'o pakaduz ba'orainao ati. Ìtukapa kizi ìkaduz ida'an, na'apam zunnao mashaapan, wuru'u mishidainaoz Tominkaru. ¹¹Na'iki marii zunnao abatapan mashaa kakuwaapatin-karu an Tominkaru paradan dau'u, aonaa turuu ìwazootapan daonaioranao. ¹²Na'iki aonaa òkashaapan zunnao kakuwaapan oo kazowautapan choochiapa-karu daonaioranao bii ii. Marii mashaa ìabatapan. ¹³Usha'apanum kau'an Adam kiwiini'o utoma-kao, udauna'an Eve. ¹⁴Na'iki aonaa Adam mani wuru'u mariida-kariwaiz, mazan Eve pa'an wuru'u dikintapa'oraz Tominkaru paradan, omishidan

idi pamariida-kao, uruu idi o'oiان. ¹⁵Mazan zunnao kazannaata-kao nii pakaudanipan dono, ìmishidan an pakawan Tominkaru, na'iki ìkamarainapanun an, na'iki ìmashaapan an kaiman, na'iki aita-pin Tominkaru aipan kawana'ati.

*Kazowautapainao
choochi dau'ana'o*

3 ¹Aizii di'oraz parada-karu kida'a, mishi'o na'iki sakitapa'o: Aizii na'ia'oram daonaiora tuukia'o ukaudina'azon pakazowautapan dau'u choochi, kaimana'o kaudin-kizai wuru'u usha'apata'azooniaz. ²Aizii pidan kazowautapa'azo'o mishidainao, marii kau'an kaiman umashaapan, aonaa abatauta-kida'o nii mani dikauda sodi kida'o pakaduz. Na'iki marii umashaapan buda'apa'o paudaiaro tuma, na'iki marii umashaapan aitapin na'iki kadoronaa. Udi'itapa-kida kizi kaimana'o pakaduz kida ipai pidannao ati. Na'iki marii kizi konaukii umorota-kidan tawarainao, ìkaawan an udapu iti. Na'iki marii kizi ma'ozaka na'iki kaiman uitapan patominapa-kidan pidannao. ³Na'iki aonaa kizi kapam utuzapa-shorin, na'iki aonaa kizi uto'orauzon oo ukashadakon. Mazan utaapa kizi pa'an panyukunuu kaiman na'iki mashaa. Aonaa kizi unyukunuu soo puraata dau'ati. ⁴Marii kizi kapam ma'ozaka na'iki kaiman ukazowautapan padapu ainao. Aonaa kizi udikintapa-kidinan paudainao ati, mazan ìkichana'iki kizi u'ai, na'iki

ĩizo'ati kizi ipai uparadan. ⁵Aizii umaka'iitakan an pakazowautapan kaiman padapu ainao, na'apam nii mooko uaitapan pakazowautapan mishidainao? ⁶Na'iki aonaa kizi kapam pidan diiki'i'o zii umishidanu'u, zaamata-kaao kazowautapa'o nii choochi. Panaadon pidan na'apa'o zaamata-kaao an, udi'itinpan nii soo pa'atadinpan dau'u, atii na'apa'o ida'ana'o nii uwaotan na'iki ukaboota-kaao Satan kawan. ⁷Marii kizi mamishida-kainao abatan kaiman uunamunaa. Ukau'an aona'o nii uba'azootin-kida-kaao, na'iki aona'o nii Satan zaamatanuz pamariaariba kida ida'an.

Kaminka'uupauzonao choochi ii

⁸Aizii pidannao kaminka'uupa'o mishidainao, marii ĩmashaapan kaiman, aonaa kizi ĩunamunaa abata-kaao dikauda sodi kida. Marii kizi mishi ĩsha'apatinan paparadan kawana'ati, aonaa ĩkadakoinpan mani karikaonan. Na'iki aonaa kizi ĩtuzapa-shorin, na'iki aonaa kizi ĩdi'itinpan soo paaipan dau'u puraata. ⁹Na'iki aonaa kizi kanom kasharutapan ĩnyukunuu, mazan ma'ozaka kizi ĩtaapan pamishidan, dadara kizi ĩzaamatinpan wuru di'itili' mishi'oraz kuwai, Tominkaru taaniaz i'ati ĩtominapa-kinnaa nii. ¹⁰Na'iki marii zii ipai ĩkaduz tiwaa-kaao na'iki ĩtukapa-kaao kiwiin. Aizii ĩkaduz tukapa-kaao an kaiman, uruu turua'a naa ĩzaamata-kaao kaminka'uupa'o nii. ¹¹Aizii ĩdaiaronao,^b

na'apa kapam, marii ĩmashaapan kaiman, aonaa kizi ĩunamunaa abata-kaao dikauda sodi kida. Na'iki aonaa kizi kapam ĩkadakotinauzon. ĩmashaapa kizi kadoronaa na'iki aitaipin. Na'iki mishi kizi kapam ĩsha'apatinan paparadan kawana'ati. ¹²Aizii daonaioranao, wuru'u kaminka'uupainauz mishidainao, marii ĩmashaapan bauda'apa'o paudaiaro tuma. Ma'ozaka kizi, na'iki kaiman kizi kapam ĩkazowautapan padapu, paudaiaro na'iki paudainao. ¹³Aizii na'ia'oram pidan kaminka'uupa'o sha'apatinan an ipai pakaudin-kizi kaiman, kaimana'o nii uabata-kidan pounamunaa. Na'iki ma'ozaka'o nii na'iki mabaa'azo'o nii ukakuwaa-pan pamishidan dau'u Christ Jesus.

Tominkaru sha'apatinan kaimana'o manawun aimakaan

¹⁴⁻¹⁵Ōaipan padamata kadiman ōwa'atin pu'ida'ati, mazan ōmakaawakan an kadiman, ōsaa-dan di'oraz kaarita puaitapa kizi na'apam nii waunao mishidainao aiapa-kaao wataapaakan baokopa wamin-mishidannao tuma. Usha'apanum kau'an waunao wuru'u Tominkaru choochiniz. Uruu Tominkaru karikaonanu'oraz ukakupauzon. Na'iki wamishidan ida'an, dadara wazaamatapan na'iki wakazannaatapan wuru'u kaimana'o, na'iki mishi'oraz kuwai upana'ada-kaao ai. ¹⁶Aonaa turuu pidan kian aonaa mishi'o mani

1Tim

^b 3:11 ĩdaiaronao oo “zunnao, kaminka'uupa'o mishidainao.”

na'iki aonaa umanawunu'o mani Tominkaru sha'apataniaz aimakaan, aona'oraz zii uaitapa-kidauzon kiwiin. Wuru'u uaitapa-kidaniaz wa'ati kai, wamishida-kinaa nii na'iki waaitapa-kinaa nii uruu. Kaikapa'o wuru'u Tominkaru aitapa-kidanuz wa'ati mishi'o aimakaan:

Uaidinan imi'i baara'a, pidan nii.

Kaimana'o Doronaa tukapakidan mishi, kaimana'o manawun uruu,
na'iki mishi usha'apatan ipai aimakaan sakitapa pa'idiwaru.

Na'iki angelnao, itukapa kapam uruu.

Kuwai makon udau'an ipai amazada kawana'ati.

Uruu idi ipai amazada kawana'ati,
pidannao mishidan na'iki i'zaamatan uruu panaobanaa nii.

Udauna'an Tominkaru na'akan naazu aokazi iti.

Mariidapa'o patominapa-kidan pidannao

4 ¹Mishi kaimanaiman sha'atii Kaimana'o Doronaa kowadauzon, diina'iti'i kaina'a'o nii pabi'i kida pidannao, mishidainaouz, marina'atan nii wuru'u pamishidanuz mishi'o kuwai. Na'iki imishidan ni'i naa oia'o doronainao mariidinkinaa kida, na'iki ida'anan ni'i naa wuru'u oiainao tominapa-kidanii kidaz. ²Aizii wuru'u na'apa kida'oraz kuwai, uruu wunao na'akapani'i

mariidamikinao kidaz. Mainaaba-kariwaiz naa kaiman kida'o di'itinapa-karu izowau iki, na'apa chipirari wiichada-kariwai mainabatanii kawanu'oraz naa. ³Aizii wuru'u na'apainauz pidannao, ikian aonaa turuu mazida-karu, na'iki ikian, kaina'a pabi'i kida aimakaan aonaa ukashaapa-kao unika-kao. Mazan ipai wanyukunui wuru'u aona'oraz ikashaapan unika-kao, Tominkaru tomanii pa'idiwaru wuru'u nika-karu nii. Mazan mishidainao, wuru'u aitapainauz naa pa'an mishi'o parada-karu, turuu inikan sha'apa'oram wanyukunui, patorinapa-kidan dauna'anazu. ⁴Mishi ipai Tominkaru toman aimakaan kaiman pa'idiwaru. Ukau'an aonaa turuu sha'apa'oram wanyukunui mana'idiapa-kao. Mazan ipai wuru'u wanyukunui kidaz, unika-kao nii utoriinapakida-kao dauna'an. ⁵Usha'apanum kau'an Tominkaru paradan, na'iki toriinapa-karu ida'ana'o wuru'u, kaiman Tominkaru tukapan sha'apa'oram wanyukunui nika-kao.

Christ Jesus poitoru manawun

⁶Aizii pukowaadapan an ipai wuru kida dau'ana'a mishidainao ati, mishi'o nii pugaru kaimana'o poitorui Christ Jesus ati. Wuru'u kuwai kida pumishidaniaz na'iki puda'ananiaz ma'ozakadan nii punyukunuu powa'a zii. ⁷Mazan aonaa pa'an oaipan punyukunuupan na'iki puda'anan wuru'u kotu'u kida'oraz kuwai madiwautapa-ka'oraz karikaonan, aonaa

Tominkaru di'iki'o mani. Mishi'oraiman putominapa powa'a zii pusha'apatin kizi pa'an Tominkaru aipan kawana'ati. ⁸Mishi pidan ikoda kaimana'o aimakaan pa'ati, uikoda pama'ozaka-kinan nii, padimatinan na'iki pama'ozakainpan ida'an. Mazan pidan ma'ozakada'o panyukunuu Tominkaru dau'ati, uikodan nii aimakaan powa'a'o zii manawun ukaimanan ipai wuru aia'a ba'oran aimakaan kidaz. Uruu ida'ana'o nii pa'an uikodan kaimana'o mashaapa-karu kai, na'iki diina'iti'i Tominkaru tuma. ⁹Mishi'o wuru'u di'oraz parada-karu kida'a. Marii kizi umishidanuzu kaimanaiman. ¹⁰Mishi kasha'apannaa na'iki dadara wakaudin. Usha'apanum kau'an waaitapa na'iki wamishida tuukii, kaina'a'o nii na'apainim wamakon wamashaapa'anan pa'an Tominkaru tuma, wuru'u karikaonan'oraz ukakupazon. Uruu wuru'u ipai pidannao kazannaatin-kinan ni'oraz, na'iki kazannaata'oraz ipai wuru'u mishidainouz Christ.

¹¹Aizii pukowaada'a naa, na'iki putominapa-kida'a naa pidannao ipai wuru dau'a'a parada-karu na'iki kakinaorii kidaz. ¹²Mana'a pukashadapa-kidina'ana'a pupa'inan idi zii. Mishi'oraiman, putukapa-kida kaimana'o pukaduz mishidainao ati, puparadan ida'an kaiman, na'iki putukapa-kida i'ati kaimana'o mashaapa-karu, na'iki putukapa-kida i'ati pukamarainapanun, na'iki putukapa-kida kapam wuru'u pumishidanuz, na'iki putukapa-

kida i'ati na'apam putaapinan kaiman ipai oia'o ai. ¹³Atii okaan na'iti, karikaonan puaitaapa saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan ipai pidannao ati na'ii, ikasaba'uinpan kawana'ati. Na'iki pukowaada i'ati kaimanaiman na'apa'oram wuru'u parada-karu kida kianuz. Na'iki putominapa-kida kizi'i naa ipai wuru'u pidannouz, isha'apatin kizi'i naa ipai parada-karu kawana'ati. ¹⁴Mana'a pumarina'ata'ana'a kaimana'o aimakaan tawuru'u Tominkaru taauzoniaz na'apa pukaudin-kinan nii, prophetnao ida'ana'oraz ukowaada-kida-ka, tawuru dono'o choochi zowau-naanao toriinaapa-kidauzon na'iki imuudauzon dono'oraz paka'u pu'ida'ati. ¹⁵Ukau'an putiwautina'a naa na'iki pusha'apatina'a naa na'ii ipai wuru kawana'ati'i, kakinaorii kidaz saada-kariwaiz pu'ati. Marii kizi ipai pidannao tukapan pukaudin-kizi tuubarudin. ¹⁶Puaitapin pa'i kaiman pumashaapa, pukuwaa na'iki putominapa-kidan kawana'ati pidannao. Pakawan pusha'apatin wuru kawana'ati'i pusha'apaapazonii kidaz. Usha'apanum kau'an, pusha'apatinan an ipai ukawana'ati, pukazannaatinan nii, na'iki pukazannaatan nii wunaou'u abatainao kidaz pukuwaa.

Kakinaorii mishidainao dau'ana'o

5 ¹Mana'a pukashadakowaua'ana'a tunarunao-tinpa'ora'a naa pidan, putukapan an usha'apatan dikauda'o aimakaan. Mishi'orai-

man puparada na'iki pukakinao uruu kaiman, na'iki kona'ia'o ida'an, na'apa puparadauzon kawan pudaru ati. Aizii pa'inainao daonaiorano ati na'apa kapam puparada, kaimana'o ida'an, na'apa puparadauzon na'iki pukakinaowauzon kawan pu'inawuzunao.

²Aizii putukapan an zunnao, maskonnao-tinpainao kida'a naa sha'apatan dikauda'o aimaakan, puparada na'iki pukakinao ĩdyaun kaiman kona'ia'o ida'an, na'apa puparadauzon kawan pudaro ati. Aizii pa'inainao zunnao sha'apaapan an dikauda'o aimaakan, na'apa'o nii kapam puparadan ĩ'ati, kaimana'o, na'iki kona'ia'o ida'an. Na'apa puparadauzon, na'iki pukakinaowauzon kawan pudadakoonao kaimana'o ida'an, aonaa madoronaa-daun mani.

³Pukamunan-kida, na'iki kaiman putaapa zunnao wuru'u mawakainaouznaa ĩdaiarunao, mashaapainao pa'ida'a na'iki paba'oran manawun. ⁴Mazan aizii mawakaiba odaiaru kaudainoun an zii, na'iki okatakaannaoun an zii, marii ĩnao kataapan oroo. Marii kizi ĩnao tukapa-kida kiwiin pidannao ati, na'apam mishidainao taapan pairibannao. Na'apa'o ida'an kizi ĩtukapa-kidan na'iki ĩkawadauntan powaa iti wuru'u ĩdaronao na'iki ĩko'okoonnao sha'apatauzonii kidaz ĩ'ati kotua'a naa. Usha'apanum kau'an tuukii Tominkaru konaukii-kidan patukapan na'apa kida'o aimaakan sha'apata-ka.

⁵Aizii zun mawakaiba odaiaru, mashaapaibazo pa'ida'a na'iki

paba'oran manawun, aonaa kanom ba'oran kaina'a kaminka'uta'o nii oroo. Uruu idi odopian na'iki otaapan panyukunuu soo bau-da'apa Tominkaru ati karikaonan. Ipai kamoo na'iki ipai maruta'o otoriinpan kawana'ati, opishaan u'ati pakaminka'uta-ka. ⁶Mazan aizii zun wuru'u mawakaibazo naa odaiaru mashaapan an madoronaa-daun, mawaka'o kawanu'ora'a naa otukapa-ka padoronaa ii, okakupan pu'u padamata. ⁷Ukau'an pukowaada ĩ'ati ipai wuru'u di'oraz kakinaorii kida'a. Aonaa kizi ĩsha'apaapan oo ĩtukapa-kidan dikauda kida'o pakaduz, aonaa kizi kapam ĩkadakotin-kida-ka.

⁸Mazan aizii na'ia'oram pidan mishida'o, aona'o utaa-pa'azon pairibannao, aitaniiman umataapa'azookan an padaro oo pako'okoon manawun, uruu tanawatina'ora'a naa pamishidan ai wuru'u na'apa'oraz pidan. Uruu idi udawun iti'ora'a naa manawun uruu wunao aia'a pidannao mamishida-kainaouz.

⁹Mazan aizii zunnao, aona'oraz zii ĩmaskonnaoun tuukii, wuru'u mawakainao kidaz naa ĩdaiarunao, aonaa pa'i pa'an pusaada'ana'a ĩ'uu. Soo wunao pa'an pusaada, ikodainaouznaa 60 wunu. Baukapa'oraz omazidauzon, ¹⁰na'iki kaimana'oraz okaduz aitapa-ka. Na'iki kaimana'oraz kapam odyaupaitan ipai paudainao. Na'iki konaukii-kidauzoz na'iki karikaonanu'oraz onaubauzon tawarainao kaawan padapu ati. Na'iki taapaibazo ipai

mishidainao kaiman, na'iki chikauzoz ïkidiba ïkaawan an odapu ati. Na'iki kaminka'utauzoz pidannao, dopitainao na'iki kasha'oratinainao. Na'iki wuru'u sha'apatauzoz soo kaiman kida'o pa'idiwaru aimaakan.

¹¹ Mazan aizii zunnao, aona'oraz zii ïmaskonnaoun kida tuukii, wuru'u mawakainaouznna ïdaiarunao, aonaa turuu pa'an ï'uu saada-kaoo zii. Panaadon kaina'a'o nii zii ïdi'itinpan daonaiora dau'u na'iki pamazidan dau'u. Na'apa'o ida'an ïtanawatinan Christ ai. ¹² Na'iki uruu ida'an ïtukapa-kidan na'apam ïmariidan karikaonan paparadan, pakiauzon kawana'ati u'ati kiwiin. ¹³ Na'iki aona'a naa kanom ïsha'apata'azon, soo ïchi'ikina'azon karikaonan, na'iki ïkadakotinan ba'orainao dau'u. Na'iki ïaitapa'azon ba'orainao sha'apaapanii dau'an, na'iki ïkadakoinapa-kidan ipai aimaakan pidannao sha'apaapanii kida, wuru'u aona'oraz padamata turuu ïkowaadapan. ¹⁴ Ukau'an òkian, marii pa'an ïmazidan wuru'u aona'oraz zii ïmaskonnaoun tuukii, aizii ïkaudanin an uruu ïtaapan ni'i naa paudainao, na'iki ïtaapan ni'i naa padapu kaiman. Aizii ïmashaapan an na'apa, aona'o nii to'oratinainao wa'ati ikodan dikauda'o pakadakotin-kida-kinnaa nii waunao. ¹⁵ Usha'apanum kau'an kaina'a'a naa ba'oran zunnao mawakainaouznna ïdaiarunao, tanawatinan na'iki ïda'anan naa Satan. ¹⁶ Mazan aizii na'ia'oram zun mishida'o, na'iki kaina'a'o oiriban-nao mawakainau'u naa ïdaiarunao,

marii otaapan oo okaminka'utan ïdyaun. Aonaa kizi ba'oran mishidainao mizidinan ïdau'an. Marii kizi pa'an mishidainao taapan, na'iki kaminka'utan wuru'u mairibanu'oraz na'iki pa'ida'a'oraz manawun ïmashaapan.

¹⁷ Aizii choochi zowaunaanao, wuru'u kaudinainaoz kaiman, pakazowautapan dau'u choochi. Marii kaiman zoobaba ïtaapa-kaoo, marii ïkawinipinaata-kaoo powa'a zii, aitanii man wuru'u kaudinainaoz manawun dadara, pakowaadapan dau'u Tominkaru paradan, na'iki dadara kapam ïkaudinain ïtominaapa-kidan pidannao Tominkaru paradan kawana'ati. ¹⁸ Usha'apanum kau'an saada-kariwai Tominkaru paradan kian, "Mana'a udo'otauzo'ona'a tapi'iza dako, poroom aka dakazaapa-kida-kaoo an u'ati." Na'iki "Kanom kaudina'o marii ukawinipinaata-kaoo." ¹⁹ Mana'a punyukunuupa'ana'a puabatan an pidan kowaadan choochi zowaunaa sha'apatan dikauda'o aimaakan. Soo mishi puabatan an zii na'apauda'um pidannao di'iki, dya'utam oo idikinauda'u pidannao, tukapai-nao manawun, kakuwaapan an zii udau'u. ²⁰ Uruu dauna'an turua'a naa pa'an puparadan oo pukaki-naowan uruu, ipai mishidainao abatapan pu'u. Marii kizi kapam ba'orainao kichana'ikin pasha'apaapan ai na'apa kida'o oia'o.

²¹ Tominkaru, na'iki Christ Jesus na'iki kaimana'o angelnao abatapan pu'u òkia'azon pu'ati. Tuukii manawun òaipan puizo'atin wuru'u

di'oraz kakinaorii kida'a. Aonaa kizi pukazannaatan pabi'i kida pidannao, wuru'u pumarainapaniinaouz, ĩsha'apatan an oia'o. Mazan marii kizi pukakinaowan ipai pidannao patumaaka na'iki sakitapa parada-karu kawana'ati.

²²Mana'a puzaamata'aka'ana'a kadiman manawun pidannao kazowautapa'o nii choochi. Na'iki aonaa pupatumaaka-dina'ana'a pidannao tuma ĩsha'apaapan dono oia'o. Pumashaapa kaiman, aonaa pu'oiipa'ana'a.

²³Mana'a pa'i putuza'ana'a wunu pa'idiwaru, putuza masakauda'u kida wine putoba kaziwan idi. Usha'apanum kau'an mapuda manawun pukarinaapatinauzon.

²⁴Kaina'a pabi'i kida pidannao kaiman-daun ĩ'oiian tukapa-ka, aonaa na'itim udiza-ka. Na'iki ipai pidan aitapan pataka'uta-karu nii ĩdyaun. Mazan kaina'a ba'orainao ĩ'oiian tukapa-ka nii oo uaidinan nii diina'iti zii'i ĩkootowapa-kida-ka dono. ²⁵Na'apa kapam pabi'i kida pidannao wuru'u sha'apatauzonao kidaz kaimana'o pa'idiwaru aimakaan. Kaiman-daun ĩkaimanan tukapa-ka, na'iki ba'orainao aonaa ĩtukapa-kidan pakaimanan, mazan aonaa na'itim ĩdizan wuru'u pakaimannuz.

6 ¹Mishidainao pidannao, torii-kariwainaoz poitoruinao^c nii, marii kaiman ĩmashaapan panaobanaanao tuma. ĩtaapa kizi

ĩdyaun umanawunu'o nii, aonaa kizi ĩkashadapautan oo ĩtaapan ĩdyaun na'apam karikaonan, aonaa kizi waTominkarun uu dakoapa-ka, na'iki aonaa kizi kapam kuwai wuru'u wakowaadapanii kidaz dakoapa-ka. ²Aizii wuru'u torii-kariwaiz poitorui, unaobanaitapan an mishida'o Christ, marii kaiman utakaan oo ukaudinan u'ati. Aonaa kizi udikintapan oo ukashadapan uruu, uaitapan idi mishida'o kapam wuru'u unaobanaaz, na'apa paugaru kawan. Mazan kaiman kizi ukaudinan u'ati powa'a zii. Usha'apanum kau'an ukaudinan na'iki usha'apatinan ida'an kaiman, tuukii ukaminka'utan mishida'oraz panaobanaa umarainpan idi wuru'u panaobanaaz.

***Pidannao aipainao
diri'i sha'apauzii***

Ukau'an putominapa-kida na'iki pukowaadapa ipai wuru'u di'oraz kowaada-kariwai kidaz aimakaan pu'ati. ³Aizii na'ia'oram pidan pana'iti'o utominapa-kidan pidannao, na'iki aona'o umishidan wuru'u mishi'o parada-karu wanaobanaa Jesus Christ di'iki'oraz. Na'iki aona'o umishidan sakitapa'o mashaapa-karu, wuru'u Tominkaru aitanii kawana'ati'oraz. ⁴U'atadinpan udawunu'iti manawun wuru'u una'apanuz, aitapa'o nii manawun utapinpan mazan aonaa kanom uaitapan. Soo uaipan pakasha-

^c 6:1 *torii-kariwai poitorui*: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaadakinoo di'ii.

daakapan, uaipan pato'orataakapan oo padakoopaakan na'apa'oram parada-karu dikin ii karikaonan. Uruu idi utoman kishauziaakakaru, na'iki kashadaaka-karu, na'iki mariidin-karu iribanii dau'u, na'iki dikauda'o di'itinapa-karu iribanii sha'apatanii kida dau'u. ⁵Na'iki utoman kadakowaaka-karu pidan-nao tuma wuru'u aona'oraz kanom ñaitapan, na'iki aona'oraz ñmishidan. Ñitiiman pidan kasha'apauzi-kinan nii wuru'u mashaapa-karuz Tominkaru aipan kawana'ati.

⁶Mishi, kasha'apauz mani pidan, mashaapa'o Tominkaru aipan kawana'ati, soo uabaapan an taa-kariwaiz pa'ati. ⁷Aonaa kanom wakaawa-kidan wuru amazada baara ati'i. Na'iki aonaa kanom wana'akan wuru amazada baara iki'i. ⁸Ukau'an, wuru'u wawanyukunuu na'iki wakamichan waikodanii kidaz, turua'o wa'ati wuru'u. ⁹Mazan aizii pidan-nao, wuru'u tuukia'oraz ñaipan pakapuraatanun, mariaa-kidina'o nii ñdyaun pabi'inaaka oia'o ati, na'iki ñzaamata-kidinan wuru ati'i panyukunuu sha'apata'azoonii dikauda kida'oraz. Na'apa'o ida'ana'o nii ñwaotan dikauda'o di'iti na'iki pataka'utin-karu di'iti. ¹⁰Aizii wuru'u puraata marainapa-kaoz udawunu'iti manawun, buuda'o ipai pabi'inaaka kida'o oia'o, na'iki oia'o orodanaa manawun wuru'u. Kaina'a pabi'i kida pidannao tuukia'o manawun ñdi'itinpan soo puraata dau'u karikaonan. Uruu idi pana'itil'i naa karikaonan ñnyukunuu, aona'a

naa powa'a ñdi'itinpan mishida-karu dau'u. Uruu idi tuukii manawun ñkasha'oratinan, ipai pabi'inaaka kida'o aimaakan sha'apan idi'i naa ñ'ati.

Timothy ati'o kakinaorii

¹¹Aizii pugaru, mashaapa'o manawun Tominkaru aipan kawana'ati, mana'a putaapada'ana'a oii kida'oraz sha'apan pu'ati. Putiwautin pa'an kaiman kida'o dau'ati, wuru'u Tominkaru aiapanii kidaz usha'apata-ka'o. Na'iki mishi kizi pumashaapan kaiman, ma'ozaka kizi putaapan pumishidan. Na'iki putiwautin tuukii putukapa-kida kizi mishi pusha'apatinan puparadan kawana'ati. Na'iki putukapa-kida pukamarainapanun tuukii. Na'iki putiwaa kizi pudadaradan wuru'u kasha'apanna'o na'iki dadara kida'oraz aimaakan, sha'apa'o ni'oraz kida pu'ati. Na'iki kaiman kizi putaapan punyukunuu ipai pidannao ati.

¹²Ma'ozaka'a naa pa'i putaapa punyukunuu, putukapa-kida kizi mishi pugaru mishida'o manawun Christ. Puzaamata kizi oo puikoda kizi wuru'u karikaonanu'oraz kakupa-kizai. Uruu ida'ati'o wuru'u Tominkaru zaamatanuz oo udapadanuz pugaru. Tawuru pukowaadauzon dono'oraz ipai pidannao abatapan pu'u na'apam pumishidan Christ tuukii, na'iki puzaamatan uruu punyukunuu naobanaa nii.

¹³Aizii õkia'azon pu'ati, Tominkaru taa'oraz kakupa-kinai ipai pidannao ati na'iki ipai aimaa-

1Tim

kannao ati, uruu abatapan pu'u òkia'azon pu'ati. Na'iki Christ Jesus ma'ozaka'oraz ukakuwaa-pan padau'u, ukadishita-kida-kaodono'oraz Pontius Pilate kanaapu ii. Uruu abatapan pu'u kapam òkia'azon pu'ati aizii. ¹⁴ Òaiapa ipai putaapan na'iki puizo'atin wuru'u parada-karu taa-kariwai kidaz pu'ati. Mishi kizi pusha'apatinan na'iki pumashaapan kaiman manawun ukawana'ati. Aonaa kizi dikauda'o abata-kaopuda'u atii wanaobanaa Jesus Christ kaawan.

¹⁵ Aizii ukaawan nii kaina'iki Paainaa kawana'ati, Tominkaru aitani kamoon kawana'ati'o nii wuru'u ukaawanuz. Tominkaru wuru'u konaukii-kida-kariwaiz, na'iki uruu bouda'apa manawun na'iki kazowautapa'o ipai amazada na'iki ipai pidannao. Uruu tuubaruo King ipai ba'oran kingnao ai, na'iki tuubaruo Naobanai ipai ba'oran naobanainao ai. ¹⁶ Uruu bouda'apa aonaa umawakauzon, umashaapan kanada'o-karu ii manawun, aonaa turuu pidan kaawan na'iti. Aonaa kanom tukapauzon zii uruu, na'iki aonaa kanom ka'iitan patukapan uruu. Marii soo uruu bouda'apa manawunu'o nii wataapan. Na'iki waaitapa kizi soo uruu bouda'apa ma'ozaka'o nii karikaonan. Amen.

¹⁷ Pukakinoo tuukii wuru'u kasha'apauzi-tinpainoo kidaz manawun imashaapan kai. Aonaa kizi itadinpan pakasha'apauzi-tinpan ida'an. Aonaa kizi itaapan panyukunuu soo pakapuraata-

nun dau'ati. Mazan marii pa'an itaapan panyukunuu tuukii Tominkaru dau'ati, taa'oraz pa'an ipai aimaakan kaiman kida'o wa'ati, wakonaukii-kinoo nii. ¹⁸ Pukakinoo idyaun tuukii, marii kizi pa'an isha'apatan kaiman kida'o aimaakan ba'orainoo ati. Na'iki karikaonan kizi isha'apaapan kaiman kida'o aimaakan na'iki minziiwa kizi itaan aimaakan ba'orainoo ati. Na'iki marii kizi minziiwa ika'idiwaaapan ba'orainoo ati. ¹⁹ Aizii imashaapan an na'apa, ikasaba'ukan nii pa'ati manawun na'iki kaiman kida'o aimaakan, pasaabaa-kinoo nii pamashaapa kizi ni'i naa diina'iti'i aokazi ii. Udauna'an itaamatan nii kakupakinai, wuru'u mishi'oraz manawun kakupa-karu.

²⁰ Timothy, putaapa kaiman wuru'u kakinaorii, taa-kariwai kidaz pu'ati. Na'iki mana'a puturukadina'ana'a kadakoinapa-karu an madiwautapaka sodi kida'o aimaakan dau'u karikaonan. Wuruu pabi'i kida pidannoo dakotaniaz kaikin "aitapa-kinai nii manawun." ²¹ Usha'apanum kau'an kaina'a'a naa pabi'i kida pidannoo, tuukii imishidan na'iki ida'anan wuru'u dakota-kariwaiz kaikin "aitapa-kinai nii manawun." Aizii imishidan idi na'iki ida'anan idi na'apa kida'o, tuukii ipozawatan wuru'aia'a mishi'oraz padamata pamishidauzon.

Marii Tominkaru kamunanun ipai unao ati.